

Поновлювану енергію отримують із природних ресурсів, як-от: сонячне світло, водні потоки, вітер, припливи та геотермальна теплота, що є поновлюваними (поповнюються природним шляхом), а також із біопалива: деревини, рослинної олії, етанолу.

Червона лінія або Червона межа, яку не можна «перетинати» – у політиці позначення межі терпіння однієї зі сторін – позиції, у разі порушення якої «безпека більше не гарантована». Зазвичай червону лінію відкрито повідомляють опонентам, щоб утримати його від вчинення незворотних дій. У техніці переговорів, однак, червоною лінією є граничні поступки, які можна зробити іншій стороні, не знецінюючи угоду – така червона межа, природно, зберігається в секреті.

Запроваджений у зв'язку з коронавірусом COVID-19 карантин на всій території Росії, України передбачав поділ усіх регіонів на чотири зони – «зелену», «жовту», «помаранчеву» і «червону», залежно від епідеміологічної ситуації в кожному окремо взятому. У кожній з епідеміологічних зон встановили різні карантинні обмеження. Найм'якші – у «зеленій» зоні, найжорсткіші заборони чекають на регіони «червоної» зони.

Успішна реалізація курикулуму з іноземних мов в азербайджанській школі багато в чому залежить від інтегрованої подачі лінгводидактичного матеріалу у вигляді подібних історико-географічних коментарів і вкраплень різнопредметних знань.

Список використаних джерел

1. Алхасов Я.К. Историко-этимологический комментарий в обучении иностранным языкам. *Преподавание иностранных языков*. Баку, 2008. № 1. С.40-48.
2. Предметные куррикулумы для I-IV классов общеобразовательной школы. Баку: Təhsil, 2008. С.71-88.
3. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология: учеб. для студ. образовательных учрежд. ср. проф. образования. М.: АкадеміА, 2006. 288 с.
4. Что такое COP и что даст Азербайджану проведение COP29? URL: https://azertag.az/ru/xeber/chto_takoe_cop_i_chto_dast_azerbaidzhanu_provedenie_cop29-2875741

ПОНЯТТЯ «ГЕОГРАФІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ»

О. Б. Біляк

oksana.starosta17@gmail.com

Лімнянський ЗЗСО I-III ступенів імені Романа Мотичака Турківської міської ради Самбірського району Львівської області

За сучасними уявленнями педагогів формування компетентностей передбачає спрямування навчально-виховного процесу на здобуття результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, галузева та предметна компетентності.

Ключові компетентності конкретизуються на даних освітніх галузей та навчальних предметів для кожного ступеня навчання. Для визначення переліку ключових компетентностей використовуються основні цілі загальної освіти та структурного подання соціального досвіду й досвіду особистості, а також

основних даних діяльності учня, які дають йому змогу використовувати соціальний досвід, отримувати навички життя та практичної діяльності у сучасному соціумі [5].

До ключових компетентностей належать:

1. Ціннісно-смилова компетентність.
2. Загальнокультурна компетентність.
3. Навчально-пізнавальна компетентність.
4. Інформаційна компетентність.
5. Комунікативна компетентність.
6. Соціально-трудова компетентність.
7. Компетентність особистісного самовдосконалення.

У суть компетентностей закладено додаткову можливість представлення цілей, змісту освіти та освітніх технологій у системному вигляді, що допускає побудову чітких вимірників з перевірки успішності засвоєння учнями. У кінцевому результаті в учня розвиваються здібності та з'являються можливості вирішувати у повсякденному житті реальні проблеми – від побутових до соціальних.

Шкільний предмет «Географія» пронизаний інтегративними зв'язками, тому що у ньому сконцентровано знання з інших навчальних дисциплін про конкретну теорію Землі – як планети, про сукупність ознак та властивостей географічних об'єктів і явищ, способів їх пізнання, сукупності методичних аспектів у формуванні географічної освіти. Без історичних, біологічних, математичних, хімічних знань, з мов і літератури учень не може пояснювати причинно-наслідкових, логічно-змістових, функціональних, просторових зв'язків і закономірностей між географічними об'єктами та явищами, не зможе порівняти ознаки, зробити узагальнення та висновки [1; 7].

Спектр галузевих компетентностей формують комунікаційна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична компетентності [1].

Предметні компетентності – це ті, яких набуває учень при вивченні певного предмета протягом конкретного навчального року; галузеві – учень їх засвоює упродовж вивчення того чи іншого предмета освітньої галузі у всіх класах середньої школи; ключові є інформаційною основою учня, яка ґрунтується на практичних вміннях й пов'язані зі здатністю учнів до креативної діяльності, є підготовчим етапом до творчості.

Предметні географічні компетенції є невід'ємною складовою у формуванні ключових та галузевих компетентностей учня і є інтегрованою характеристикою особистості. Серед предметних географічних компетентностей слід виділити логічну, картографічну, краєзнавчу та інші. Вони спрямовані на формування в учнів просторового уявлення про земну поверхню, розміщення природних ресурсів, населення та господарства, розвиток умінь усвідомлено орієнтуватися в соціально-економічних, суспільно-політичних і геоecологічних подіях у державі та світі.

Інтегративність курсу шкільної географії дає змогу сформувати наступні педагогічно-географічні компетентності:

- природничу,
- екологічну,
- соціально-економічну,
- просторову (картознавчу),
- краєзнавчу.

На сьогодні українські школи переходять від знаннєвої до компетентнісної методики навчання, тому завданням сучасного вчителя географії є не тільки навчити учнів здобувати знання, розвивати науково-дослідні здібності та формувати навички самостійної діяльності учнів з різними джерелами інформації, але і знайти своє місце у суспільстві.

Під час вивчення географії учні мають набути найважливіших компетентностей на рівні, який дасть їм змогу брати активну участь у житті суспільства та навчатися впродовж життя. Загально-географічну компетентність треба розуміти як «загальну здатність, що ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, що набуваються і розвиваються під час навчання географії». Ці компетенції є інтегрованим результатом роботи учнів, які забезпечуються комплексним поєднанням усіх структурних елементів – знань, діяльності, особистісних якостей. Вчені вивели формулу компетентності, що вчителі, які творчо працюють та цікавляться трансформаційними процесами у сучасному суспільстві повинні взяти за основу побудови уроку:

Компетентність = мобільність знань + гнучкість методу + критичність мислення [2].

Формування загально-географічних компетентностей відбувається шляхом застосування вчителями на уроках у процесі навчальної діяльності активних форм та методів роботи. Ефективна реалізація мети методу досягається у методичних прийомах з використанням різноманітних засобів навчання [5].

Отже, освітні компетентності стають системними характеристиками особистісно зорієнтованого евристичного підходу до освіти, тому що відносяться винятково до особистості учня, виявляються у процесі його творчої діяльності і виражаються у створеній ним продукції.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. *Виховання і культура*. 2009. № 12 (17,18). С. 5-7.
2. Гільберг Т. Реалізація компетентнісного підходу до навчання на уроках географії. *Географія та основи економіки в школі*. 2009. № 4.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: www.mon.gov.ua.; МОН України 27.10.2016. «Концепція нової української школи»
4. Овчарук О.В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Стратегія реформування освіти в Україні (Рекомендації з освітньої політики). К., 2003. С. 13–43.
5. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та

українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. К.: К.І.С., 2004. С. 16-25.

6. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання Х.: Основа, 2005. 96 с.

7. Шипович Є. Й. Методика викладання географії: навчальний посібник для студентів географічних факультетів. К.: Вища школа, 1981. 174 с.

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ

Л. П. Вішнікіна

lpvishnikina@gmail.com

кафедра географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

Сучасні цивілізаційні процеси спрямовують вітчизняний освітній простір на всебічний розвиток особистості, широту її кваліфікації та професійну мобільність. Тож нині перед географічною освітою стоять складні завдання, що полягають в її осучасненні, гуманізації та формуванні предметних географічних компетентностей учнів, які дозволять їм у майбутньому орієнтуватися у природному й соціальному довкіллі [1].

Наразі технічний прогрес в освіті та чималий досвід застосування освітніх Інтернет платформ і сервісів українськими учителями суттєво впливають на процес навчання географії. Відповідно до такого, враховуючи світовий освітній досвід та реалії сьогодення, варто визначити вектори розвитку шкільної географічної освіти.

Цифрові технології (ЦТ) стрімко стають провідними засобами навчання географії, що зумовлено їхньою популярністю серед учнів, їхніх батьків та й самих учителів. Ігнорувати потребу у діджиталізації навчання географії не можливо. Не зважаючи на певні перестороги, застосування гаджетів на уроках географії стає реальністю сьогодення. Застосування ЦТ і штучного інтелекту (ШІ) дає змогу вчителям генерувати освітні матеріали, тести, освітні проєкти тощо. Потреба в цифровій інтерактивності, перетворенні будь-яких завдань на компетентнісно орієнтовані, здійснення онлайн подорожей і досліджень довкілля задовільняється за допомогою ШІ.

У 2023 році було проведено Всеукраїнське дослідження використання ШІ в шкільній освіті, ініційоване Projector Creative & Tech Institute та Малою академією наук України (МАН) за підтримки дослідницької компанії Factum Group. Воно мало на меті проаналізувати, наскільки активно в українській шкільній освіті використовують штучний інтелект та його можливості. Результати дослідження засвідчили, що більшість вчителів та учнів мають досвід користування сервісами ШІ і переважно задоволені отриманим досвідом [2].

Втім, учителі мають застереження щодо можливих проблем. Вони хвилюються, що ШІ може обмежити розвиток учнів, призвести до списування та неетичного використання. До того ж, вчителі самі ще не зовсім розуміють, як